

עת"א (באר שבע) 40856-09-17 - דני תורג'מן נ' שירות בתי הסוהר

עת"א (באר-שבע) 40856-09-17 - דני תורג'מן נ' שירות בתי הסוהר מחוזי באר-שבע

עת"א (באר-שבע) 40856-09-17

דני תורג'מן

נגד

שירות בתי הסוהר

בית המשפט המחוזי בבאר-שבע

[06.05.2018]

כב' השופט אהרון משניות

פסק דין

א. העובדות

עניינה של עתירה זו בבקשה כי בית המשפט יורה לממונה על עבודות שירות מטעם המשיב, להכיר בכך שימי מחלתו של העותר יבואו במניין הימים שלעונש של 5 חודשי מאסר, שהוא מרצה בדרך של עבודות שירות, אשר נגזר עליו לאחר הרשעתו בשתי עבירות על פקודת מס הכנסה, בבית משפט השלום בתל אביב, במסגרת ת"פ 30502-02-14. בגזר הדין שניתן ביום 12.9.2016, הורה בית המשפט כי העותר יתייבב לתחילת ריצוי עונשו ביום 26.12.2016 במפקדת מחוז דרום של שב"ס, והוסיף כי "הובהרה לעותר המשמעות של אי עמידה בתנאי עבודות השירות". העותר אכן החל לרצות את עונשו במועד שנקבע, כאיש אחזקה במוזיאון "לונדע" בבאר - שבע. לטענת העותר, ביום 23.2.2017, במקום עבודות השירות, בעת שביצע את עבודות האחזקה, מעד במדרגות, ונחבל קשה בראשו, בצלעותיו ובאיברים נוספים. לדבריו, עובדים ששהו במקום הבחינו כי דם זב מראשו בעקבות החבלה שספג, אולם העותר לא נקב בשמות של עובדים שהיו עדי ראיה לתאונה או לתוצאותיה. ב"כ העותר ציין בעתירה כי מצב בריאותו עוד בטרם תחילת ריצוי עבודות השירות לא היה מזהיר, וכי הוא סבל בין היתר מבעיות בלב ולחץ דם גבוה. בעקבות פציעתו הופנה העותר באמצעות טופס פגיעה בעובד ובקשה למתן טיפול רפואי לנפגע עבודה, לשם קבלת טיפול רפואי בקופת חולים לאומית. הרופא בקופה הפנה את העותר לחדר מיון, ונתן לו חופשת מחלה עד ליום 28.2.2017, כעולה מנספח ה' שצורף לעתירה. העותר פנה למרפאת טר"ם, שבה בוצעו לו בדיקות שונות, והוא שוחרר לביתו עם הנחיות להמשך מעקב רפואי, ואף ניתנו לו 4 ימי חופשת מחלה, כעולה מנספח ו' עמ' 10.

ביום 28.2.2017 פנה העותר למרפאת לאומית, וקיבל מהרופאה ד"ר תמרה, ככל הנראה רופאת המשפחה שלו, ימי מחלה נוספים לימים שבין 1.3.2017 ועד 15.3.2017, כעולה מנספח ז' לעתירה. ביום 5.3.2017 חתם העותר על הצהרת עובד שירות על היעדרות עקב תאונת עבודה, וכעבור ימים אחדים, ביום 12.3.2017, ניתנה לעותר ע"י ד"ר תמרה הנ"ל תעודה רפואית נוספת שכותרתה "תעודה רפואית ראשונה לנפגע עבודה", בה נקבע כי העותר אינו מסוגל לעסוק בעבודתו, ואף לא בעבודה מתאימה אחרת, למשך 37 ימים החל מיום 23.2.2017 ועד ליום 31.3.2017, כעולה מנספח ח' לעתירה.

חופשת המחלה של העותר הוארכה שוב מעת לעת ע"י אותה רופאת משפחה, תחילה מיום 1.4.2017 ועד יום 30.4.2017, כעולה מנספח ט', ובהמשך מיום 1.5.2017 ועד יום 24.5.2017, כעולה מנספח י' לעתירה. ביום 24.5.2017 נבדק העותר על ידי רופא תעסוקתי - ד"ר יאסקי, אשר ציין בחוות דעתו, אשר צורפה כנספח י"ב לעתירה, כי להבנתו העותר "מצוי באובדן כושר עבודה מלא החל מיום התאונה 23.2.2017, ועד 31.8.2017 לכל המוקדם". הרופא הוסיף גם הערכה "כי מ-1.8.2017 יוכל לשוב לעבודתו באופן הדרגתי, חודש ראשון ב-50% משרה, ולאחר מכן במשרה מלאה, תוך הימנעות מעבודה פיזית שכרוכה בהרמה ונשיאת משקלים". בעקבות חוות הדעת של הרופא התעסוקתי, ביום 25.6.2017, הוציאה ד"ר תמרה לעותר אישור מחלה נוסף, אשר מאשר לעותר להיעדר מעבודתו מיום 1.5.2017 ועד יום 31.8.2017, אולם נאמר בכותרתו כי הוא אינו מיועד לתאונות עבודה ולמחלות מקצועיות.

ביום 12.7.2017 התייצב העותר בפני רכזת עבודות השירות מחוז דרום סג"ד אורנה אטלי, אשר קבעה כי ימי היעדרותו של העותר לא יבואו במניין ימי ריצוי עבודות השירות, ונימקה החלטתה בכך שהעותר לא אושפז בעקבות החבלה ואף לא איבד את כושר הניידות שלו, ולכן אינו עומד בקריטריונים הקבועים בחוק להכרה בימי מחלה כחלק מהעונש. סג"ד אורנה קבעה עוד כי על העותר לשוב להמשך ביצוע עבודות השירות בתום חופשת המחלה שנקבעה לו, ולאחר שיציג אישור כשירות לעבודה, וכל זאת - כמפורט בנספח י"ג לעתירה.

בתגובת המשיב לעתירה, מובאים פרטים נוספים שמשלימים את התמונה העובדתית כמפורט להלן. עולה מהתגובה כי העותר נעדר מעבודות השירות יום קודם למועד התאונה, ביום 22.2.2017 ללא דיווח או אישור, וכי ביום התאונה עצמו, איש לא ראה את העותר נופל במדרגות. כנשאל ע"י המעסיק אם הוא זקוק לפינוי למיון, השיב העותר כי ייסע בכוחות עצמו, וכשהמעסיק הפנה את העותר לדיוח למפקח על עבודות שירות (להלן: המפקח) על התאונה ולבדוק את זכויותיו, השיב העותר כי עורך דינו יידע למצות את זכויותיו. בסופו של דבר העותר דיווח על האירוע למפקח בתחילת חודש מרץ, לאחר שקיבל פניה טלפונית מהמפקח.

ב"כ המשיב מציין עוד בתגובתו כי המפקח התקשר לעותר פעמים אחדות, אולם העותר לא שיתף פעולה עם המפקח. ביום 26.4.2017 ביקש המפקח מהעותר לבוא אליו עם כל המסמכים הרפואיים, בכדי להציג בפני רופא שב"ס, אולם העותר בחר שלא להתייבב, ואף נמנע מלהעביר את המסמכים למספר פקס שנמסר לו באותה שיחה. ביום 20.6.2018, המפקח התקשר שוב לעותר וביקש כי יעביר אליו את המסמכים הרפואיים באמצעות פקס, וביום 11.7.2018 המפקח התקשר שוב לעותר וזימן אותו לוועדה רפואית שהתכנסה למחרת, אשר על ההחלטות שהתקבלו בעקבותיה הוגשה העתירה.

ב. טענות הצדדים

לטענת העותר, לא יכולה להיות מחלוקת על כך שהעותר נפגע בתאונת עבודה שאירעה במסגרת עבודתו השירות, ולא יכולה להיות גם מחלוקת על כך שכתוצאה מפגיעתו זו נבצר ממנו להמשיך ולבצע את השירות. לדבריו, בדומה לכל עובד רגיל ועל פי קריטריונים של המוסד לביטוח לאומי צירף העותר את כל המסמכים הרלבנטיים, ולכן לא הייתה הצדקה להחלטתה של רכזת עבודות השירות שלא לנכות את ימי המחלה של העותר במלואם מתקופת העונש שעליו לרצות.

ב"כ העותר טוען עוד כי החלטה זו של הרכזת אינה סבירה ואינה עומדת במבחן הבסיסי של כללי המשפט המנהלי כלשונו, ואף יש בה כדי להטיל דופי, בלא הצדקה, בשיקול דעתם של הרופאים שאישרו לעותר את ימי המחלה. לדבריו, העותר אינו משפטן, והמשיב היה אמור להנחות את העותר כיצד לנהוג ומה הפרוצדורה הנדרשת ממנו בנסיבות אלה, ולכן אין לזקוף לחובתו של העותר חריגה מאותה פרוצדורה שלא הובאה לידיעתו. לעומת זאת, ב"כ המשיב טען כי הפגיעה של העותר אינה ממלאת את התנאים שנקבעו בתקנות לצורך ניכוי מחישוב ימי המאסר, וכי העותר לא שיתף פעולה, ולא הציג בפני הגורמים המוסמכים מטעם המשיב, את המסמכים הרפואיים שהיו ברשותו, גם כאשר נדרש לעשות כן בפניות טלפוניות יזומות מטעם המשיב, ולכן ההחלטה בעניינו התקבלה כדין, ואין עילה להתערב בה. ראוי לציין כי לדיון בעתירה התייבבה מרכזת עבודות שירות במחוז דרום סג"ד אורנה, שמסרה את עמדת המשיב, ואף השיבה לשאלות של בית המשפט ושל ב"כ העותר, כפי שניתן לראות בפרוטוקול הדיון מיום 17.10.2017. יצוין עוד כי לאחר הדיון בבית המשפט, הגישו ב"כ הצדדים טיעונים משלימים בכתב. ב"כ העותר הגיש טיעוניו ביום 7.11.2017, וב"כ המשיבה הגיש טיעוניו ביום 23.11.2017.

ג. התשתית הנורמטיבית

סעיף 51 לחוק העונשין עוסק בנושא של הפסקה בעבודות השירות, וקובע בין היתר כי עובד שירות רשאי להיעדר מעבודתו מסיבות רפואיות באישור רופא. לענין חישוב ימי היעדרות במניין תקופת העונש, קובע סעיף קטן ד כך: "תקופת הפסקת עבודת שירות וימי העדרותו של עובד שירות לפי סעיף זה, לא יבואו במנין ימי עבודת השירות, למעט היעדרות מסיבות רפואיות בשל תאונת עבודה שאירעה במסגרת עבודת השירות ובמקום עבודת השירות". הפרוצדורה הנדרשת לצורך הכרה בתקופת היעדרות בשל תאונת עבודה מפורטת בסעיף 7 לתקנות העונשין (נשיאת מאסר בעבודת שירות), תשע"ב - 2011, ובשל חשיבות הדברים לעניינו, אביאם כלשונם:

היעדרות
במקום
העבודה
מעבודת
השירות
עקב
תאונה

7. (א) אירעה לעובד שירות תאונה במקום עבודת השירות, ידווחו עובד השירות והמעסיק על האירוע למפקח; דיווח עובד השירות ייעשה באופן מיידי לאחר התרחשות התאונה.

(ב) עובד השירות יצהיר על פרטי התאונה ועל היעדרותו עקב התאונה לפי טופס 12 שבתוספת.

(ג) ימי היעדרות מסיבות רפואיות ייחשבו במניין ימי עבודת השירות שבהם היה אמור עובד השירות לעבוד, בהתקיים התנאים שלהלן:

(1) התאונה אירעה לעובד השירות במקום עבודת השירות, בזמן ביצוע עבודת השירות ובמסגרתה, דווחה למפקח כאמור בסעיף קטן (א), וניתנה לגביה הצהרה לפי סעיף קטן (ב);

(2) עובד השירות אושפז בבית חולים בשל תאונת העבודה או המציא אישור רפואי לפי טופס 13 שבתוספת על כך שניידותו נפגעה ושאינן ביכולתו להגיע למקום עבודת השירות, או שנבדק על ידי רופא שירות בתי הסוהר ונקבע כי אינו יכול לבצע את המוטל עליו במקום עבודת השירות או במקום עבודת שירות חלופי, שהממונה רשאי לשלוח אותו אליו בהתאם להוראות תקנה 11; עובד השירות ימציא את האישורים האמורים לא יאוחר משבעה ימים מיום תחילת ההיעדרות, אלא אם כן מצבו הרפואי אינו מאפשר זאת.

התקנה מנוסחת בלשון פשוטה וברורה, שאינה נזקקת לפרשנות מורכבת. סעיף קטן ג שבה דן בשאלה מתי תימנה תקופת ההיעדרות במניין ימי עבודת השירות, וקובע לצורך זה שני תנאים מצטברים, שמפורטים בהמשך הסעיף, כאשר התנאי הראשון מתייחס לפרוצדורה הפורמלית, והתנאי השני מתייחס בעיקר למהות הפגיעה.

תנאי בסיסי הוא שמדובר בתאונה שאירעה לעובד השירות במקום עבודת השירות, ומבחינה פרוצדורלית נדרש שעובד השירות ידווח על כך למפקח באופן מיידי לאחר התרחשות התאונה, יצהיר על פרטי התאונה והיעדרותו בעקבותיה על גבי טופס מתאים, וימציא מסמכים רפואיים מתאימים בתוך 7 ימים מתחילת ההיעדרות, אלא אם מצבו הרפואי אינו מאפשר זאת.

מבחינה מהותית, נדרש קיומו של תנאי אחד מתוך 3 תנאים חלופיים שמפורטים בסעיף 7(ג)(2): התנאי האחד הוא אשפוז בבית חולים בעקבות התאונה; התנאי השני הוא פגיעה בניידות בעקבות התאונה, עד כדי חוסר יכולת להגיע למקום עבודת השירות, והתנאי השלישי הוא קביעה של רופא מטעם המשיב כי עובד השירות אינו יכול לבצע את המוטל עליו, לא במקום עבודת השירות הנוכחי, ואף לא במקום חלופי למקום הנוכחי.

ד. מן הכלל אל הפרט

על רקע כל האמור לעיל, אבחן את הנסיבות שלפנינו, ובפתח הדברים אציין כי נראה לי שב"כ העותר נתפס לכלל טעות בסיסית בעתירה, בכך שלא הבחין בין זכותו של עובד שירות להיעדר בשל בעיה רפואית כזאת או אחרת, ובין האפשרות לנכות את ימי ההיעדרות מתקופת עבודת השירות, ולא הרי זה כהרי זה.

האפשרות לנכות את ימי היעדרות קיימת רק כאשר מדובר בתאונת עבודה, וגם זאת, אך ורק כאשר מתקיימים התנאים שנקבעו בתקנה 7 לעיל. לכן, למרות העובדה שרופאים שונים העניקו ברוחב לב ימי מחלה לעותר, ועל אף העובדה שגם רופא תעסוקתי סמך ידו בדיעבד על קביעות אלה, ואף הגדיל לעשות והוסיף שלושה חודשים תמימים של חופשת מחלה, למרות שחלפו כבר כמעט שלושה חודשים ממועד התאונה, אין די בכל אלה בכדי לאפשר את ניכויים של ימי המחלה הללו מתקופת עבודת השירות, מקום שלא התקיימו התנאים שנקבעו לכך בתקנה האמורה. עתה, אפנה לבחינת הנסיבות. אין חולק שהעותר לא דיווח למפקח באופן מיידי על תאונת העבודה שנגרמה לו, למרות שהמעסיק ביקש ממנו לעשות כן, כעולה מסעיף 5 בעמ' 2 לתגובת המשיב. העותר דיווח על התאונה בטופס מתאים כנדרש בתקנות, רק ביום 5.3.2017, כעשרה ימים לאחר מועד התאונה, וגם זאת - רק לאחר פניה טלפונית של המפקח, כעולה מסעיף 1.א בעמ' 3 לתגובת המשיב.

זאת ועוד, העותר נמנע גם מלהעביר מסמכים רפואיים לידי המשיב, למרות פניות חוזרות ונשנות של המפקח, ובסופו של דבר הציג את המסמכים הרפואיים שברשותו רק כאשר הגיע לוועדה הרפואית שדנה בעניינו, ביום 12.7.2017, כארבעה חודשים וחצי לאחר מועד התאונה. הרושם העולה מהתנהלותו של העותר הוא שהעותר בחר באופן מודע להתעלם מהחובות המוטלות עליו כעובד שירות, ולהתנהל באופן עצמאי מול הרופאים שהוא בחר, תוך הפרה בוטה של התקנות המחייבות בנושא זה.

אוסף עוד בהקשר זה כי אינני מקבל את טענת ב"כ העותר כי העותר איננו משפטן, ולכן לא היה מודע לחובות המוטלות עליו לאחר שנפגע. זאת, הן מפני שהעותר חתם על טופס כללים והוראות לעובד שירות שצורף כנספח א' לעתירה, ובו - בסעיף 2.1 - מפורשת חובתו של עובד השירות לקבל אישור של המפקח והמעסיק על כל היעדרות, והן מפני שהמפקח התקשר אל העותר כמה פעמים, והעותר בחר להתעלם במפגיע מבקשותיו של המפקח להעביר לו את המסמכים הרפואיים שברשותו. למעשה מדובר בנורמת התנהגות בסיסית שמתחייבת מהשכל הישר, וביתר שאת כאשר העותר הוזהר במפורש בגזר הדין כי עליו לעמוד בתנאים הנדרשים מעובד שירות.

בנסיבות הללו, אני סבור כי העותר לא בא בידיים נקיות בהגשת העתירה, ומעבר לכך עצם העובדה שהעותר הפר כמעט את כל הדרישות הפרוצדורליות הנדרשות, די בה בכדי להביא לדחיית טענתו כי יש לנכות את ימי היעדרותו מתקופת עבודות השירות.

יתירה מכך, גם אם אניח לטובת העותר כי יש מקום לגמישות בדרישות הפרוצדורליות, עדיין לא התקיימו בנסיבותיו של העותר, אף לא אחד מהתנאים החלופיים שנזכרים בסעיף 7(ג)(2) הנ"ל, כפי שיפורט להלן: התנאי הראשון של אשפוז בבית חולים אינו מתקיים מהטעם הפשוט שהעותר כלל לא אושפז בעקבות התאונה.

כפי שעולה מהמסמכים הרפואיים שצורפו לעתירה, העותר הופנה למרכז רפואי טר"ם, לא לצורך אשפוז אלא לצורך ביצוע צילומי רנטגן, שכל הנראה לא ניתן לבצעם בקופת חולים. העותר הגיע לטר"ם בשעה 09:56, ולאחר צילומי רנטגן שביצע, הוחלט לשחררו לביתו לאחר השגחה של שעתיים, להמשך מעקב של הרופא המטפל. בטופס השחרור שחתום ע"י ד"ר חמזה אלהוזיל, מצבו של העותר בעת ששוחרר הוגדר כמצוין, ערני, הולך רגיל ובלי הפרעה נוירולוגית, ובנסיבות הללו לא ניתן לומר כי העותר אושפז בבית חולים בעקבות תאונת העבודה, כנדרש בתקנות. התנאי השני אף הוא אינו מתקיים, מפני שלא רק שאין אישור רפואי על פגיעה בכושר הניידות של העותר כנדרש בתקנה האמורה, אלא שהוא אף דחה את הצעת המעסיק לסייע לו בפינוי למיון, והגיע לטר"ם בכוחות עצמו. בנסיבות אלה, לא ניתן לומר שהייתה פגיעה בכושר הניידות של העותר, וודאי שלא פגיעה שמונעת מהעותר את האפשרות להגיע למקום עבודתו השירות, כנדרש בתקנות.

משהגענו עד הלום, מיותר לומר שגם התנאי השלישי של קביעת רופא של שב"ס כי העותר אינו יכול לבצע את המוטל עליו במקום עבודתו השירות לא התקיים, מפני שהעותר לא רק שלא פנה להיבדק ע"י רופא שב"ס אלא אף סירב להעביר את המסמכים הרפואיים לבחינה ע"י רופאי שב"ס.

סוף דבר, נוכח כל האמור לעיל, משקבעתי כי לא התקיימו התנאים שנקבעו בתקנות, לניכוי ימי מחלה מתקופת עבודת השירות, התוצאה היא שאני דוחה מכל וכל את העתירה, וקובע כי החלטת המשיב לדחות את בקשתו של העותר לניכוי ימי המחלה, בדין יסודה בהתאם לתקנות העונשין שנזכרו לעיל, ולא מצאתי כי נפל בה פגם שיכול להצדיק את התערבותו של בית המשפט.

המזכירות תעביר עותק מפסק דין זה לב"כ הצדדים.

העותר יתייצב במשרדו של הממונה על עבודות שירות במחוז דרום עד לא יאוחר מיום 10.5.2018, לצורך קביעת מועד להתייצבותו להמשך ריצוי יתרת עבודות השירות שנגזרו עליו.

ניתן היום, כ"א אייר תשע"ח, 06 מאי 2018, בהעדר הצדדים.